

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Сєдих Петра Васильовича на тему «Кримінологічний аналіз та протидія кримінальному сепаратизму в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 ПРАВО за спеціальністю 081 ПРАВО

На засіданні кафедри права за участі:

голови засідання – д.ю.н., професора В. І. Павликівського;

наукового керівника – д.ю.н., професора, в.о. ректора О. М. Литвинова;

співробітників кафедри:

с.н.с. доцента А.Є. Голубова, доцента А.О. Гордеюк, професора С.Ф. Гуцу, професора Ю.Б. Данильченка, професора І.Д. Казанчук, доцента Д.Ю. Кондратова, професора С.Ю. Лукашевича, доцента Л.М. Мандрики, доцента В.В. Мельника, доцента В.А. Мельник, ст. дослідника доцента В.Р. Остропільця, зав. кафедри професора В.І. Павликівського, доцента В.Б. Селевка, доцента А.М. Стебелева, доцента І.Ю. Тур, професора М.І. Фіалки, професора Н.Є. Філіпенко, , доцента К.Є. Шевелева , провідного інженера Т.М. Лазаревої, старшого лаборанта Ємця В.Л. (серед присутніх фахівців ХАІ – 4 д.ю.н. та 13 к.ю.н. в галузі 08 Право), відбулася публічна презентація дисертаційної роботи Сєдих Петра Васильовича на тему «Кримінологічний аналіз та протидія кримінальному сепаратизму в Україні».

На підставі обговорення змісту презентації дисертаційної роботи, ухвалено висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації (результати голосування – одноголосно).

1. Актуальність теми дослідження. Актуальність кримінологічного дослідження такого явища як кримінальний сепаратизм, на нашу думку, має вельми велике значення в сучасних умовах в українському суспільстві. В той час, коли на теренах України йдуть бойові дії, коли агресор захоплює наші території, коли сили національного супротиву ведуть важку війну дуже важливо дати відповідь на цілу низку питань, відповідь на які, на нашу думку, можуть наблизити українське суспільство до розуміння та усвідомлення першопричин цієї жахливої війни.

Однією з першопричин розв'язання агресії російської федерації проти незалежної демократичної України є проблема сепаратизму в українському суспільстві.

Для того щоб це усвідомити, треба розглянути явище сепаратизму в Україні через призму декількох аспектів, а саме: політико-правовий, соціальний та міжнародний контекст сепаратизму в українському суспільстві.

По-перше, зверніть увагу на політико-правовий контекст: 1) події 2014 року (Автономна республіка Крим, Донецька та Луганські області) зробили проблему сепаратизму однією з центральних для України. Фактично, саме сепаратистські рухи, підтримані ззовні, призвели до збройного конфлікту на сході України; 2) після 24 лютого 2022 року проблема сепаратизму набула ще більшої значущості, а саме: Україна посилила законодавство про державну зраду, колабораціонізм та сепаратизм; 3) в умовах як гібридної війни так і в її активній («гарячій») фазі сучасне українське кримінальне законодавство розглядає сепаратизм не просто як загрозу територіальній цілісності, а форму посягання на національну безпеку нашої держави.

По-друге, соціальна значимість цієї проблематики полягає в наступному: 1) сепаратизм впливає на суспільну стабільність в країні, а саме: він стає підґрунтям для різноманітних внутрішніх конфліктів; активізує зростання радикальних рухів та втрати довіри до державних інституцій; 2) сепаратизм може створювати ситуацію коли політична опозиція переходить у площину загрози державності та територіальній цілісності країни, що в свою чергу загострює питання розмежування між соціальним протестом і кримінальним сепаратизмом; 3) враховуючи той факт, що сепаратизм як явище тісно пов'язаний із пропагандою, дезінформацією та інформаційними операціями, вивчення та дослідження цієї проблеми набуває більшої актуальності в епоху цифрових медіа.

По-третє, міжнародний вимір сепаратистських проявів полягає в наступному: 1) Україна є об'єктом міжнародних відносин, де сепаратизм використовується як інструмент зовнішньої політики інших держав (в першу чергу російської федерації); 2) в зовнішньо-політичних стосунках з іншими країнами, на різноманітних міжнародних майданчиках Україна активно відстоює думку про те, що підтримка сепаратизму ззовні є порушенням принципу невтручання у внутрішні справи держави; 3) порівняльне дослідження досвіду інших країн (Іспанія – Каталонія; Великобританія – Шотландія; регіон Балканських країн) дозволяє Україні формувати власний підхід до правової та політичної реакції на сепаратистські прояви у власному суспільстві.

Про актуальність дослідження проблематики кримінального сепаратизму через призму його кримінологічного аналізу та його протидії говорить той рівень статистично зафіксованої кількості кримінальних правопорушень, що мають ознаки сепаратизму. Так, наприклад, в 2013 році в Україні не було зареєстровано жодного випадку відповідальності за який передбачена за ст. 110 КК України «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України», а в 2024 році вже було зареєстровано 505 злочинів за цією кримінально-правовою нормою. При цьому, пікове значення в цьому періоді припало на 2022 рік – 10487 злочинів. В той же час, якщо взяти до уваги усі кримінально-правові норми, що містять в собі ознаки сепаратизму (ст.ст. 109, 110, 110-2, 111, 436, 437, 447 КК України), статистична інформація демонструє

наступні показники: в 2013 році 7 кримінальних правопорушень, а в 2024 році – 1813. Щодо пікового значення, то воно також припадає як і у випадку зі ст. 110 КК України на 2022 рік і складає 30484 злочини.

Складність проблеми полягає в тому, що на монографічному рівні проблематика кримінального сепаратизму, його кримінологічного аналізу та протидії цьому явищу в українському суспільстві не розглядалась. Звісно, окремі наукові дослідження проводились в цій сфері, але вони охоплювали або окремі різновиди кримінального сепаратизму, або окремі напрямки дослідження. Так, наприклад, в 2020 році М. Б. Стиранка захистив дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії на тему «Кримінально-правова характеристика сепаратизму в Україні», в 2021 році дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії на тему «Кримінологічна характеристика та попередження сепаратизму в Україні» захистила Т. М. Беркій, а в 2022 році А. В. Носач захистив дисертаційне дослідження на здобуття доктора наук за темою «Кримінологічне забезпечення захисту державного суверенітету і територіальної цілісності України». Як ми бачимо сферою їх інтересів було обрані питання, які або декілька вужче ніж явище кримінального сепаратизму (дослідження А. В. Носача), або аналізуються проблематика кримінально-правової спрямованості (дослідження М. Б. Стиранка), або дослідження стосувалось взагалі проблематики сепаратизму в Україні, а не кримінального сепаратизму (дослідження Т. М. Беркій). Наявність такої низки дослідження проблем близьких до кримінального сепаратизму в Україні зайвий раз підтверджує актуальність цього питання в межах наукового аналізу.

Все викладене вище, а також відсутність комплексних розробок монографічного характеру кримінологічного аналізу та протидії кримінального сепаратизму створює потребу в проведенні даного дисертаційного дослідження та зайвий раз наголошує на актуальності дослідження цієї проблеми.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» 29.12.2022 р. (Протокол № 5) зі змінами від 23.10.2024 р. (Протокол № 3). Тема дослідження узгоджується з Пріоритетними напрямками фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, затвердженими Національною академією правових наук України та Концепцією розвитку кримінологічної науки в Україні на початку ХХІ ст., схваленою Координаційним бюро з проблем кримінології Національної академії правових наук України. Тема також відповідає основним науковим напрямкам та найважливішим проблемам фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України на 2019–2023 роки, затвердженим постановою Президії Національної академії наук України від 30 січня 2019 року № 30, а саме підпункту 3.4.2.7 (Кримінальне право, кримінологія, судоустрій) та тематиці

наукових досліджень кафедри права гуманітарно-правового факультету «Правові засади стійкості та сталого розвитку критичної інфраструктури», затвердженої 23.04.2024р. № 0124U002897.

3. Наукова новизна отриманих результатів.

1. Надано та обгрунтовано розуміння кримінального сепаратизму як соціально-правового явища, що виступає як сукупність кримінально-караних діянь і полягає в реалізації різноманітних форм поведінки, які містять в собі ознаки сепаратизму.

2. Надана комплексна кримінологічна характеристика кількісних та якісних показників кримінального сепаратизму в період з 2013 року по 2024 рік.

3. На підставі кримінологічної характеристики особистості злочинця, який реалізує кримінально-протиправні діяння, що мають сепаратистське забарвлення, сформульовано його кримінологічний портрет.

4. В межах дисертаційного дослідження удосконалена кримінально-правова структура кримінального сепаратизму з урахуванням сукупності таких кримінально-правових норм, що передбачені в ст.ст. 109, 110, 110-2, 111, 436, 437, 447 КК України.

5. Удосконалена шляхом надання додаткової аргументації та включення до неї факторів правового характеру система чинників, що обумовлюють сепаратизм в Україні.

6. В дисертаційному дослідженні отримала подальшого розвитку теорія виділення різновидів та форм сепаратизму з оглядом на його кримінально-правовий характер та теорія детермінаційних процесів злочинності як взагалі, так і кримінального сепаратизму безпосередньо.

7. Реалізоване та зафіксоване змістовне розуміння соціально-економічних, політичних та організаційно-управлінських факторів, що обумовлюють сепаратизм в українському суспільстві.

8. Здійснена наукова розробка проблеми протидії злочинності як взагалі, так і кримінальному сепаратизму безпосередньо.

4. Теоретичне та практичне значення результатів роботи.

Висновки та результати дослідження мають значення для кримінологічної науки й практики, оскільки можуть бути використані:

– у *правотворчості* – для удосконалення чинного кримінального законодавства у сфері встановлення кримінальної відповідальності за дії сепаратистського характеру;

– у *правозастосовній діяльності* – для удосконалення діяльності Служби безпеки України та інших правоохоронних органів у організації протидії кримінальному сепаратизму в Україні;

– у *науковій роботі* – під час наступних досліджень проблем кримінологічного аналізу та протидії кримінальному сепаратизму;

– у навчальному процесі – для здобувачів вищої освіти під час вивчення навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Актуальні проблеми кримінального права», «Кримінологія» та «Протидія злочинності».

5. Апробація/використання результатів дисертації.

Результати досліджень автора обговорювались на наступних конференціях:

1. Сєдих П. В. Сепаратизм в Азербайджані та його кримінально-правова заборона // Сучасні проблеми розвитку авіаційно-космічної галузі України: інженерія, бізнес, право: тези доповідей наук.-практ. конф. (м. Харків, 5 лист. 2024 р.); Міністерство освіти і науки України, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». Харків: ХАІ, 2024. С. 250-253. URL: <https://dspace.library.khai.edu/xmlui/handle/123456789/8336>

2. Сєдих П. В. Структура злочинності як елемент кримінологічного аналізу кримінального сепаратизму в Україні // Пропілеї права та безпеки. 2024. № 5. С. 69-72. DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.5.19>

3. Сєдих П. В. Особистість кримінального сепаратиста: аналіз окремих соціально-демографічних ознак // Злочинність і протидія їй в умовах війни та у повоєнній перспективі: міждисциплінарна панорама: зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 16 квіт. 2025 р.) / МВС України; Нац. поліція України; Харків. нац. ун-т внутр. справ; Кримінолог. асоціація України. Вінниця: ХНУВС, 2025. С. 353-359;

4. Сєдих П. В. Сутносні протиріччя окремих принципів міжнародного права як правовий фактор кримінального сепаратизму в Україні. *Пропілеї права та безпеки*, 2025. № 6-7. С. 92-94. DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2025.67.25>.

5. Сєдих П. В. Організаційно-управлінські фактори кримінального сепаратизму в Україні: сутність поняття // Правові реалії сьогодення: Матеріали II Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 трав. 2025 р.), Харків: Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, 2025. С. 233-238.

6. Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами науково-технічної експертизи дисертація Сєдих Петра Васильовича визнана оригінальною роботою, яка виконана самостійно і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Зміст основних розділів дисертації перевірено 12.11.2025 р. на наявність текстових запозичень в системі «TURNITIN», в порівнянні з файлами бібліотеки корпоративного облікового запису Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут». Текст рукопису дисертаційної роботи не містить ознак академічного шахрайства.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача. За результатами досліджень опубліковано 3 наукові публікації, у тому числі:

1. Сєдих П. В. Сепаратизм: сутність дефініції та проблеми кримінально-правової заборони в Україні // Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 1. С. 430-433. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2025/100.pdf

2. Сєдих П. В. Кримінальний сепаратизм: кількісні показники злочинності // Вісник Кримінологічної асоціації. 2025. № 34(1), С. 182–193. URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/447/464>

3. Сєдих П. В. Спеціально-кримінологічна протидія кримінальному сепаратизму в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*, 2025. № 90, Ч. 4. С. 159-163. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.4.21>

8. Висновок наукового керівника

Виконання індивідуального навчального плану, індивідуального плану наукової роботи, досягнення результатів навчання за відповідною освітньо-науковою програмою та написання дисертації Сєдих Петром Васильовичем – вважаю успішним. Дисертаційна робота є результатом самостійного дослідження, завершеною науковою працею, яка містить наукову новизну. Вона виконана на належному науковому рівні та відповідає встановленим вимогам до дисертацій докторів філософії, і може бути рекомендована до захисту, а її автор Сєдих Петро Васильович, до присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Вважаємо, що дисертаційна робота Сєдих Петра Васильовича «Кримінологічний аналіз та протидія кримінальному сепаратизму в Україні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44). Відтак, може бути представлена до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Головуючий
на засіданні кафедри Права
Національного аерокосмічного університету
«Харківський авіаційний інститут»,
доктор юридичних наук,
професор

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ